

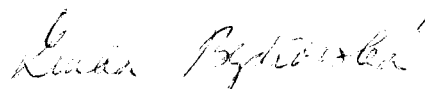
Oponentský posudek diplomové práce Petra Šámala Výtvarné umělkyně v 19. století v Čechách

Petr Šámál se v diplomové práci ujal mimořádně zajímavého úkolu, když se soustředil na dosud neprobádanou otázku působení výtvarných umělkyně v Čechách v období od začátku 19. století do sedmdesátých let 19. století. Při zpracování zvoleného tématu se rozhodl pro postup, který považuji za velmi užitečný: vyvaroval se ideologických předsudků a schémat feministické teorie a dal přednost méně efektnímu, pracnému a pečlivému vyhledání faktů, na jejichž základě pak dospěl k pozoruhodným zjištěním.

Práci si dobře rozvrhl do tří základních tematických okruhů, v nichž postupně sledoval možnosti uměleckého vzdělání žen, rozsah jejich uplatnění a konečně ohlas jejich děl v kritice. Zkoumal východisko, podmínky a ráz tvorby umělkyně, ukázal, jakými žánry a náměty se zabývaly, jaké bylo jejich společenské postavení a čím se řídilo jejich dobové hodnocení. Podle původu a působnosti ženských autorek rozlišil tři proudy – profesionální umělkyně, jež zpočátku obvykle pocházely z uměleckých rodin a absolvovaly školení v otcově ateliéru, dále šlechtičny, pro něž bylo umění nejen soukromou zálibou, ale i příležitostí ke zveřejnění na výstavách, a konečně neurozené diletantky, které vystavovaly méně často. Důležitou kapitolu představuje zachycení vývoje organizované umělecké výuky žen, postupně směřujícího k oblasti uměleckého řemesla a průmyslu. Při mapování ohlasu umělkyně ve výtvarné kritice Petr Šámál odhaluje, jak se ve zkoumaném období vyhraňoval pojem ženského umění. Zatímco v první fázi se některé malířky bez potíží zabývaly nejrozmanitějšími náměty, včetně sakrálních zakázek, později se ustalovala představa o uměleckých oborech, které jsou pro naturel ženy vhodné, a byla vymezena úloha ženy ve výtvarném umění, která v obecném povědomí zakořenila natolik silně, že proti ní musely bojovat výrazné ženské osobnosti avantgardy ještě dlouho ve 20. století. Jestliže v době, kdy byly ženy umělkyně výjimkou, docházelo ve výtvarné kritice i k pozitivní diskriminaci, později se měřítko zpříšňovala. Jako zajímavý příklad uvádí Petr Šámál nekompromisní postoje Renáty Tyršové, první ženy v české výtvarné kritice, právě vůči ženské tvorbě.

Text Petra Šámala přináší mnoho nových poznatků o jednotlivých umělkyních, mezi nimiž vystávají i pozoruhodné postavy jako například Barbora Krafftová. Zároveň si autor udržuje kritický nadhled a z množství shromážděných údajů vyvozuje v souladu se strukturou své práce přesvědčivé obecnější závěry. Je zřejmé, že dobře zná nejen vymezené období, ale má podstatně širší rozhled. Vedle současné odborné literatury důkladně prozkoumal dobové publikace i archivní materiály. Svou práci doplnil výstižným výběrem obrazové dokumentace.

Diplomovou práci Petra Šámala plně doporučuji k obhajobě.

Lenka Bydžovská